

संक्षिप्त फौजदारी खटला क्र.३२७/२०२२
सीएनआरक्र.एमएचबीयु१५०००९३१२०२२

सरकार विरुद्ध देवलाल गोपीलाल खरुळे

न्यायनिर्णय
(दिनांक : २०/०७/२०२६ रोजी घोषित)

१. अभिलेखावर असलेल्या पुराव्यावरून खालील वादप्रश्न माझ्या निर्णयार्थ उपस्थित होतात.

अ.क्र.	वादप्रश्न	निष्कर्ष
१.	दि.२७/१०/२०२२ रोजी १७.०० ते १७.३० वाजणेचे सुमारास मौजे मेंडगाव, ता. देऊळगावराजा, जि. बुलडाणा येथे आरोपी त्याच्या ताब्यात बेकायदेशीररीत्या देशी दारूच्या १८० एमएलच्या ५ नग शिश्या व इतर मुद्देमाल एकूण रु.३००/- चा माल बाळगताना मिळून आला काय हे अभियोग पक्ष सिध्द करतो काय ?	: नकारार्थी.
२.	आदेश काय ?	: आरोपीची निर्दोष मुक्तता करण्यात येत आहे.

कारणमिमांसा

२. अभियोग पक्षाने आरोपीविरुद्ध गुन्हा सिध्द करण्यासाठी साक्षीदार क्र.१ दगडुबा तुकाराम तेजनकर (पंच), साक्षीदार क्र.२ समाधान साहेबराव झिने (दाखल अधिकारी तथा फिर्यादी) आणि साक्षीदार क्र.३ साधुबा पुंडलीक इंगळे (पंच) आणि आणि यांची साक्ष नोंदविलेली आहे. त्याशिवाय अभियोग पक्ष फिर्याद निशाणी-१८, छापील फिर्याद नि.क्र. १९, रासायनिक विश्लेषणाचा अहवाल निशाणी-१३ सह या कागदोपत्री पुराव्यावर विसंबुन आहे.

३. अभियोग पक्षाच्या साक्षीचे अवलोकन केले असता आरोपीविरुद्ध गुन्हासदृश्य तथ्य मिळून आल्याने आरोपीचा फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम ३१३ अन्वयेचा जबाब

नोंदविण्यात आला. आरोपीतर्फे बचावा पृष्ठ्यर्थ कोणताही पुरावा सादर करण्यात आलेला नाही.

४. अभियोग पक्षातर्फे सरकारी अभियोक्ता व आरोपीतर्फे वकील यांचा युक्तीवाद श्रवण केला.

वादप्रश्न क्र.१ करीता :-

५. अभियोग पक्षाने केलेले आरोप सिध्द करण्यासाठी आद्य जबाबदारी अभियोग पक्षाची असते. आपल्याकडे उपलब्ध असलेल्या पुराव्यातुन आरोपीवर केलेले आरोप सिध्द करणे अभियोग पक्षाचे साद्य असते. आरोप सिध्द करणे म्हणजे त्या त्या गुन्ह्याचे आवश्यक घटक प्रस्थापित करणारे तथ्य पुराव्यातुन सिध्द करणे होय. अशा पुराव्याची सांगड घालताना अभियोग पक्षाला सर्वतोपरी काळजी घ्यावी लागते की, अशा पुराव्याच्या सादरीकरणातुन कोणताही वाजवी संशय निर्माण होणार नाही किंवा पुराव्यावर विश्वास ठेऊ नये अशी परिस्थिती उदभवणार नाही. पुराव्याचे निरीक्षण करताना हे लक्षात ठेवावे लागते की, जर निर्माण होणारा संशय वाजवी असेल तर तो निश्चितच बचाव पक्षाला मदत करतो म्हणुन उपलब्ध पुराव्याचे बारकाईने परिनिरीक्षण होणे आवश्यक आहे.
६. आरोपी विरोधात आरोप केलेला गुन्हा सिध्द करण्यासाठी या चौकशीत अभियोग पक्षाला हे प्रस्थापित करावयाचे होते की, आरोपी हा अवैधरित्या देशी दारू व इतर साहित्य बाळगतांना मिळून आला.
७. साक्षीदार क्र.१ दगडुबा तुकाराम तेजनकर (पंच), आणि साक्षीदार क्र.३ साधुबा पुंडलीक इंगळे (पंच) यांनी त्यांच्या साक्षीमध्ये अभियोग पक्षाच्या कथनास पृष्टी देणारे कथन केलेले नसुन त्यांनी त्यांच्या जबाबात पंचनाम्याबाबत कुठलेही महत्वाचे विधान केले नाही. सदरील पंच साक्षीदार हे त्यांच्या पुर्वीच्या जबाबास मुखर झाल्याने त्यांना उलट तपासाप्रमाणे प्रश्न विचारण्याची परवानगी सरकारी अभियोक्ताद्वारे मागण्यात आली. परवानगी दिली असता सदरील साक्षीदारांनी त्यांना विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे नकारार्थी दिली आहेत.
८. साक्षीदार क्र.२ समाधान साहेबराव झिने (दाखल अधिकारी तथा फिर्यादी) यांच्या साक्षीमध्ये असे आले आहे की, दि.२७/१०/२०२२ रोजी ते व इतर स्टाफ असे अंदेरा पोलीस स्टेशन येथे हजर असतांना त्यांना गोपनीय बातमीदाराद्वारा माहिती मिळाली की, मेंढगाव शिवार येथे सार्वजनिक ठिकाणी आरोपी देशी दारू अवैधरित्या बाळगून विक्री करत आहे. त्यानंतर त्यांनी दोन पंचांना बोलवून, त्यांना आशय समजावून सांगून पंच म्हणून हजर राहण्यास सांगितले व त्यानंतर ते, दोन पंच व इतर स्टाफ असे तेथे जाऊन छापा मारला असता तेथे आरोपी त्यांना मिळून आला. त्यांनी आरोपीला पकडुन आरोपीचे नाव विचारले असता आरोपीने ते नाव देवलाल खरुळे असे सांगितले. त्यानंतर आरोपीची अंगझडती

घेतली असता आरोपीच्या ताब्यातून देशी दारूच्या १८० मिलीच्या ५ सिलबंद बाटल्या असा एकुण रुपये ३००/- इतका माल मिळून आला. त्यानंतर त्यांनी पोलीस स्टेशन अंदेरा येथे येऊन आरोपीविरुद्ध फिर्याद नि.क्र. १८ दिली. त्यानुसार छापील फिर्याद नि.क्र. १९ तयार करण्यात आला. त्यानंतर तपासांती आरोपीविरुद्ध गुन्हासदृश्य तथ्य मिळून आल्याने आरोपीविरुद्ध दोषारोपपत्र दाखल केले.

९. अभियोग पक्षाच्या खटल्यानुसार आरोपीच्या ताब्यातून देशी दारू व इतर साहित्य जप्त केली आहेत. सदर बाब फिर्यादी यांनी कथन केली असली तरी सदरील वरील नमुद रसायन ज्या स्वतंत्र पंच साक्षीदारांसमोर जप्त करून पंचनामा तयार करण्यात आला आहे, त्यातील पंच साक्षीदार याने अभियोग पक्षास पुरक कथन केलेले नाही त्यामुळे जरी फिर्यादीने जप्ती पंचनामा केल्याचे त्याच्या फिर्यादीमध्ये नमुद केले असले तरी परिपोषक पुराव्या अभावी जप्ती पंचनामा पूर्णपणे शाबीत झाला असे निष्कर्ष काढणे विधीग्राह्य होणार नाही. त्यामुळे, जप्त केलेला मुद्देमाल हा आरोपीच्याच ताब्यातून जप्त केला आहे किंवा कसे त्याचप्रमाणे आरोपीचा व मुद्देमालाचा संबंध असल्याची बाब अभियोग पक्ष पूर्णपणे शाबीत करण्यास असमर्थ ठरले आहे. त्याचप्रमाणे, अशी जप्ती झाली होती असे गृहीत धरले तरी ती मोहोरबंद बाटली रासायनिक विश्लेषणासाठी पाठविली होती हे दर्शविण्यासाठी संबंधित वाहकाचा पुरावा अभिलेखावर उपलब्ध नाही. त्यामुळे पुराव्यांची साखळी सादर करताना अभियोग पक्षाला अपयश आले आहे हे स्पष्ट होते.

१०. त्याचप्रमाणे अभिकथित जप्त माल हा मादक द्रव्य होते हे दर्शविण्यासाठी रासायनिक विश्लेषणाचा अहवाल अभिलेखी सादर केलेला आहे. सदर अहवालाचे वाचन करता रासायनिक विश्लेषकांनी तपासलेल्या नमुन्यात ४१.७४% इथिल अल्कोहोल असल्याचे दिसून येते. त्याचप्रमाणे तपासलेला नमुना हा दारू तयार करण्यासाठी वापर केला जाऊ शकतो असे मत देखील रासायनिक विश्लेषकांनी मांडले आहे. परंतु या ठिकाणी हे नमुद करणे गरजेचे आहे की, तपासलेला नमुना निश्चित ह्याच खटल्याशी निगडित होता हे दर्शविण्यासाठी आवश्यक असलेला नमुना वाहक याचा पुरावा अभियोग पक्षाने सादर केलेला नाही. तसेच तपासीक अधिका-याने अशा नमुना वाहकाचा जबाब घेतलेला नाही आणि तो न्यायालयात पुराव्यासाठी देखील आलेला नाही. त्याचप्रमाणे जप्ती पंचनामा पूर्णपणे शाबीत झालेला नसल्याने सदरील देशी दारू व इतर साधने आरोपीच्याच ताब्यातून जप्त केलेले आहे हे देखील अभियोग पक्ष शाबीत करण्यास असमर्थ ठरला आहे. त्यामुळे पुराव्यांची साखळी सादर करताना अभियोग पक्षाला अपयश आले आहे हे स्पष्ट होते.

११. वरील सर्व बाबींचा विचार करता हे स्पष्ट होते की, दारू बंदी अधिनियमाच्या संबंधित कलमानुसार दंडनीय गुन्हा या आरोपीने केले हे प्रस्थापित करण्यास अभियोग पक्षाला अपयश आलेले आहे. म्हणजेच यापुर्वी उल्लेख केल्याप्रमाणे आवश्यक घटक सिध्द

करण्यात किंवा त्याचे अस्तित्व प्रस्थापित करण्यात अभियोग पक्षाला पुर्णतः अपयश आले आहे हे स्पष्ट होते. त्यामुळे मी वादप्रश्न क्र.१ चे उत्तर नकारार्थी देत आहे.

वादप्रश्न क्र.२ करीता :-

१२. वादप्रश्न क्र.१ च्या नकारार्थी निष्कर्षाअंती मी वादप्रश्न क्र.२ च्या निष्कर्षा दाखल पुढील प्रमाणे आदेश पारीत करीत आहे.

आदेश	
१)	आरोपी नामे - देवलाल गोपीलाल खरुळे यांची फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम २५५(१) नुसार मुंबई (महाराष्ट्र) दारुबंदी कायद्याच्या कलम ६५(ई) प्रमाणे शिक्षेस पात्र असलेल्या अपराधातून मुक्तता करण्यात येते.
२)	आरोपीचे जामीनपत्र व बंधपत्र रद्द करण्यात येत आहे.
३)	आरोपीने फौजदारी प्रक्रिया संहिता, कलम ४३७(अ) अन्वये रक्कम रु.१५,०००/- चे वैयक्तिक बंधपत्र व जामीनपत्र द्यावे. सदर बंधपत्र पुढील सहा महिन्यांच्या कालावधीसाठी अस्तित्वात राहतील.
४)	मुद्देमाल (असल्यास) तो पोलीसांनी अगर राज्य उत्पादन शुल्क, बुलडाणा विभागाने अपिल कालावधीनंतर रितसर नाश करावा.
(न्यायनिर्णय खुल्या न्यायालयात घोषित)	

दिनांक : २०/०७/२०२६.

(श्री. एम. एस. भरड)
न्यायदंडाधिकारी प्रथमवर्ग, कोर्ट क्र.१,
देऊळगावराजा.

प्र मा ण प त्र

“ मी याची पुष्टी करतो की, सदरील पीडीएफ फाईलमधील प्रत्येक शब्द नी शब्द हे मुळ आदेश/न्यायनिर्णयाप्रमाणे सारखेस आहेत.”

लघुलेखकाचे नाव :- श्री. रुपेश शोभा अशोक दांडगे,

न्यायालयाचे नाव :- प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी, कोर्ट क्र. १, देऊळगावराजा.

आदेश/न्यायनिर्णयाचा दिनांक :- २०/०७/२०२६

श्रुतलेखनाचा दिनांक :- २०/०७/२०२६

तपासलेले आणि स्वाक्षरी दिनांक :- २०/०७/२०२६

अपलोड केल्याचा दिनांक :- २०/०७/२०२६

स्वा/-

(श्री. रुपेश शोभा अशोक दांडगे,)

लघुलेखक.